

ENTREVISTA

Carles Fontserè

ARTISTA

F.B.V. Què li ha significat escriure aquestes memòries?

C.F. Entre d'altres coses haver descobert que podia escriure. Als 20 anys jo era incapaç d'escriure una carta a un amic. Hi posava: "Benvolgut amic"... i ja no sabia què dir. Ha estat un esforç, escriure, però de totes maneres ho he anat fent a la meua manera i el resultat sembla que no ha estat tan dolent. Per a mi ha estat una satisfacció descobrir que tenia unes possibilitats que desconexia. Ara gairebé sóc un escriptor.

F.B.V. A les seves memòries es veu molt independent i bastant solitari...

C.F. Sí, i en certa manera podríem dir que he tingut amistat amb mi mateix, m'he acompanyat a tot arreu... Tinc la sensació que em ficarien a la presó, en una cel·la solitària, i no m'avorriria. Amb mi mateix en tinc prou.

F.B.V. I alhora sempre ha estat envoltat de gent...

C.F. Però de gent que m'han interessat, o que la seva companyia m'ha agradat, i he defugit els que no m'agradaven. He escollit els amics, i m'agrada triar noves amistats sovint. Per exemple, ara he entrat en relació amb en Paul Preston, i tinc ganes de ser amic seu i crec que ell també en té, com si ens coneguéssim de molts anys. En canvi, amb altres persones no hi entraré, no m'hi sentiré a gust ni compenetrat.

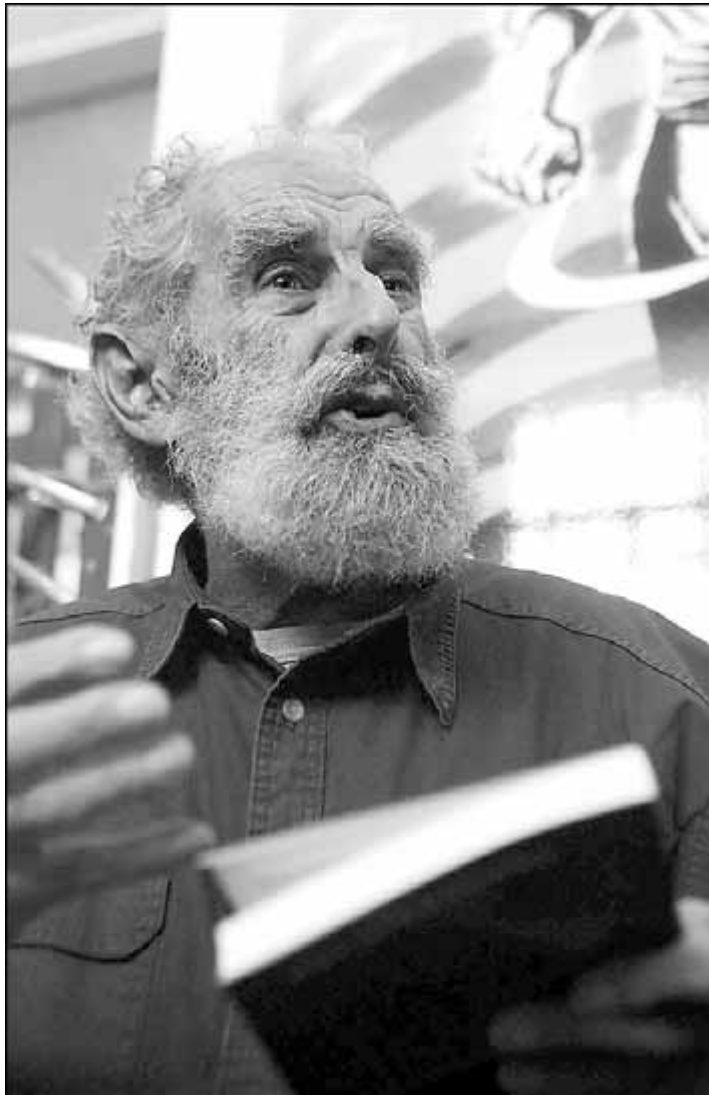
F.B.V. Ha fet un treball de preparació molt minuciós, documentant gairebé cada dia de la seva vida...

C.F. Sí, perquè considero que la memòria és molt traïdora. Abans de començar a escriure

cada llibre m'he passat pràcticament un any senzillament fent un dietari, prescindint del que diré o deixaré de dir. Al dietari, cada full és un mes i cada línia un dia del mes, i he mirat d'anar fent memòria i anar posant les dades corresponents: en una columna les meves personals i en una altra, al costat, els esdeveniments històrics. No pas perquè s'hagi de parlar de tot el que ha passat a la història, sinó per situar-me i per no dir una tonteria quan de vegades escrivint fas una cita i no vols que quedi fora de lloc. Vaig començar a fer les anotacions del que m'ha passat des que vaig néixer. Totes aquestes coses m'han ajudat també a despertar el meu record. M'he adonat que alguns esdeveniments que jo recordava molt separats en el temps estaven en realitat molt propers i viceversa, i aquest dietari fet a posteriori m'ha servit molt.

F.B.V. Va començar com a cartellista, oi?

C.F. Bé, jo vaig començar a fer ninots amb 5 anys, de manera que és difícil de dir quan comença la meua carrera. L'únic que puc dir és que a 15 anys, quan em publiquen dibuixos en un setmanari carlí i cada setmana em publiquen un gran dibuix a primera pàgina, malgrat l'edat ja em vaig considerar un dibuixant professional. Això no vol dir que m'hagi classificat d'aquesta manera i hagi continuat, perquè precisament al cap d'uns mesos el *Correu Català* em va demanar de fer una caricatura diària, i llavors en comptes de fer aquells dibuixos d'estil ne-

CLIK ART FOTO

ocubista vaig fer ninots de tipus acudit influenciat en aquell moment per Walt Disney, perquè és el moment en què van aparèixer les seves pel·lícules i una mica tots els dibuixants van estar-ne influenciats. No he tingut mai la sensació de ser un artista ni de fer carrera d'artista.

F.B.V. Sempre ha estat com a mig camí de tot...

C.F. Han estat més les circumstàncies de la vida; jo m'he adaptat, he escollit el camí que l'atzar m'ha marcat. Ara, per exemple, quant a l'escenografia, quan tenia 7 o 8 anys ja feia unes escenografies amb capses de mistos. Aquesta afi-

ció la poden tenir moltes criatures –la meua mare va consultar un escenògraf i aquest em va dir que això ho feien molts nens–, però per demostrar si jo tenia afició podia entrar d'aprenent d'escenògraf, i així vaig entrar en un taller. Igual que després vaig tenir l'oportunitat d'il·lustrar un llibre i ho vaig fer. No fou casualitat que em demanessin l'escenografia per *La casa de Bernarda Alba*. Jo tenia un prestigi. De tota manera, crec que em diferencio del que en podríem dir un pintor de diumenge en el fet que quan faig una cosa miro de fer-la amb la màxima professionalitat possible. No ho faig senzillament com una distracció sinó com un treball seriós i hi poso tot el coneixement i la força.

F.B.V. Com es defineix com a pintor?

C.F. Gairebé com un pintor de diumenge! A mi totes aquestes teories que els pintors expressen els seus sentiments, les inquietuds, que estudien això i allò... Per dir-ho clar i català: em toquen els collons. Estan carregats de punyetes. Jo he pintat perquè sentia el desig de fer-ho, però sense aquestes filosofies, i mai he tingut l'ambició de ser un gran pintor. I potser si hagués tingut l'ambició tampoc ho haguera sigut. Tampoc em considero un escriptor en el sentit ple, perquè veig que els escriptors de joves ja escriuen poesies o el que sigui, però jo... Ni una carta. Però escric, de la mateixa manera que pinto, o faig escenografia o d'altres coses.

F.B.V. Vist avui, sorprèn que a l'espectacle de revista que va presentar a Mèxic, el que més va impactar el públic fos precisament l'escenografia...

C.F. A Ciutat de Mèxic, i en concret al teatre Esperanza Iris, estaven acostumats que una companyia arribava a presentar una obra, i portava com a escenografia una sèrie de telons, i els tramoistes ho penjaven, posaven els llums, feien l'obra i ja està. Després venia la mitja part, tiraven el teló, canviaven l'escenografia i els llums i hi tornaven. A l'espectacle que jo vaig presentar el teló no es tirava mai, es passava d'una escena a una altra sempre seguint el ritme de la música. Em va servir molt haver assistit a París a alguna representació des de dintre l'escenari del Follies Bergère, veure que les grans i espectaculars revistes les feien en una escena molt petita, que des del públic ningú tenia la sensació que no hi havia profunditat, i a la boca d'escenari el director d'escena

► ► ►

Un home independent

► Carles Fontserè ha fet tots els papers de l'auca: dibuixant i ninotaire durant la República, cartellista durant la Guerra Civil, a París va pintar, va fer ninots, va il·lustrar llibres de bibliòfil i va fer escenografia... També ha fet de periodista, de pintor i fins i tot de taxista. Malgrat que va marxar exiliat per motius polítics, els viatges que el van portar a París, a Mèxic i a Nova York tenen més a veure amb el periple d'un català inquiet que vol descobrir món i donar-s'hi a conèixer. Ho explica al tercer volum de les seves memòries: *París, Mèxic, Nova York. Memòries (1945-1951)*.

Fontserè ja va publicar el 1995 a l'editorial Pòrtic les seves *Memòries d'un cartellista català (1931-1939)*, que properament reeditarà Proa totalment reescrites "no en el sentit de dir coses noves –afirma–; m'he imposat la disciplina de no canviar

els fets i, en canvi, he fet una gran correcció de tipus literari".

El segon volum, *Un exiliat de tercera. A París durant la Segona Guerra Mundial* (Proa, 1999) va ser tota una revelació, ja que Fontserè toca un dels tabús que fins ara gairebé ningú més ha tocat, com a mínim amb tanta vivesa: el mal tracte que van rebre els exiliats catalans –i espanyols– a França, on van ser tancats en camps de refugiats.

Fontserè ha escrit aquest tercer volum amb la mateixa cura dels anteriors però amb l'aprenentatge que li han suposat. En les pàgines s'hi alternen els records amb les reflexions sobre, per exemple, la manera com s'han silenciats els bombardejos aliats sobre la població civil i la impunitat amb què els Estats Units van llançar les dues bombes atòmiques que van matar tants innocents. Quantes ve-

gades han demanat perdó els EUA per tots aquells morts? Aquestes memòries, però, funcionen en dues direccions: una és que ens permeten de contemplar la vida agitada i activa d'un home que no s'ha deixat anomenar artista i que ha fugit dels personalismes però que alhora ha anat fent la viu-viu i s'ha col·locat sempre a primera fila; d'altra banda, podem intuir com podia ser la vida de tants refugiats, exiliats, intel·lectuals o no, comunistes (o tampoc) o simples viatgers circumstancials, amb les seves penes i les seves alegries. Fontserè aporta des dels fets públics que marquen encara avui el nostre món fins a d'altres tan íntims com la coneixença de la seva dona i d'altres detalls personals. I darrere l'anècdota, a més, molts de nosaltres hi podem veure sense gaire dificultat els pares o els avis, tots aquells que van haver de marxar.

Amb el suport de

 Generalitat
de Catalunya